УДК 811.111:37.091.212

ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ БУДІВЕЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В МЕЖАХ КОМУНІКАТИВНО-КОГНІТИВНОГО ПІДХОДУ

Кузло Н.М.
Національний університет водного господарства та природокористування

Досліджено реалізацію окремих принципів комунікативно-когнітивного підходу на основі комплексів вправ на формування англомовної лексико-граматичної компетенції студентів будівельних спеціальностей на матеріалі автентичного ескізного робочого будівельного проекту.
Ключові слова: лексико-граматична компетенція, комунікативно-когнітивний підхід, знання, навички, уміння.

Постановка проблеми. Стрімкі процеси міжкультурної інтеграції на національному та міжнародному рівнях впливають на всі сфери життя і сприяють зростанню попиту на вивчення іноземних мов. Якісна іншомовна підготовка студентів університету є можливою завдяки розвитку комунікативної компетенції з метою їх подальшої соціалізації в світовому просторі. Метою основного курсу англійської мови на немовних факультетах може бути досягнення мінімального рівня розвитку комунікативної компетенції за видами мовленнєвої діяльності відповідно до профілю факультету [4, с. 33]. Однією із складових комунікативної компетенції є лінгвістична, яка включає лексичну, граматичну, фонологічну, орфографічну та орфоепічну компетенції [5, с. 103]. Визначено, що якостями лінгвістичної компетенції є вимова, читання, лексичне багатство, знання граматичних основ іноземної мови [7, с. 41]. Ми зосереджуємо увагу на лексичній і граматичній компетенціях, оскільки лексико-граматичний зміст мови є її основою. Вони відіграють вагому роль у формуванні мовленнєвого портрету мовної особистості з метою формування професійного тезауруса-лексикона та граматичного оформлення висловлювань із лексичними одиницями, що входять до його складу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відтак науковцями окреслюються особливості формування лексико-граматичної компетенції за: принципами [11], етапами [1,2, 3, 6], способами засвоєння лексичних одиниць [9], завданнями формування [12] та цілої дидактичної системи (етапи навчання, відбір змісту навчання, принципів, оптимальних методів та засобів навчання, контроль та оцінка результатів навчання та їх корекцію) [8, 14]. Разом з тим розглядається загалом формування лексико-граматичної компетенції в межах комунікативно-когнітивного підходу як провідного підходу у методиці навчання іноземних мов з метою досягнення навчальних цілей студентів та відповідно до його принципів [10, 13].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте вчені не розглядають реалізацію принципів комунікативно-когнітивного підходу за допомогою вправ на формування лексико-граматичної компетенції

Постановка завдання. Мета статті полягає у представленні реалізації принципів комунікативно-когнітивного підходу відповідно до розробленої підсистеми вправ на формування лексико-граматичної компетенції студентів будівельних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу дослідження. За результатами опрацювання наукових праць визначено, що найчастотнішими методичними принципами комунікативно-когнітивного підходу є: функціональності, системності, інтеграції мовленнєвих видів діяльності [10, 13].

Під призмою нашого наукового дослідження дані принципи комунікативно-когнітивного підходу реалізуються до підсистеми вправ, складниками якого є комплекси вправ, а кожен комплекс вправ, у свою чергу, включає групи вправ, об'єднаних спільною метою формування і вдосконалення мовленнєвих навичок, і формування на цій основі АЛК. Ми виділяємо такі три етапи: підготовчий, основний, просунутий для формування та чотири комплекси вправ для формування англомовної лексико-граматичної компетенції студентів будівельних спеціальностей: 1) вправи для актуалізації знань, 2) вправи для формування та удосконалення навичок на рівні речення, 3) вправи для формування та удосконалення навичок на рівні понадфразової єдності, 4) вправи для удосконалення навичок на рівні цілого ескізного робочого будівельного проекту.

Принцип функціональності враховується при організації навчання лексичних одиниць і граматичних форм [10, с. 122], оскільки мовні одиниці слід розглядати не тільки з погляду змісту й вираження, а й з погляду функцій [13, с. 152]. Щоб забезпечити функціональність у вибраному підході до навчання, необхідно пропонувати студентам ті мовленнєві завдання, які використовуються у професійному спілкуванні інженерів-будівельників відповідно до типових задач проектної виробничої функції у реальному професійному середовищі та відповідно до уніфікованих комунікативних функцій англійської мови професійного спрямування [15, с. 12]: інформувати про зміст креслень, пояснювати та рекомендувати зміни в кресленнях та планувальні й конструктивні рішення, описувати зміст і структуру креслень, погоджуватися із точкою зору колег стосовно змісту і структури креслень, загальної характеристики до ескізного робочого будівельного проекту та обраних планувальних і конструктивних рішень, заперечувати точку зору колег стосовно змісту і структури креслень та обраних планувальних і конструктивних рішень, уточнювати інформацію щодо змін в кресленнях та обраних планувальних і конструктивних рішень. Даний принцип інтегрується із принципом

© Кузло Н.М., 2016

інформаційного переходу, який передбачає перехід від вербальної інформації до візуального зображення у вигляді креслення для сприйняття та обробки вербально-візуальної інформації ескізного робочого будівельного проекту студентами будівельних спеціальностей. Наведемо приклад вправ із комплексу вправ для актуалізації знань та для формування та удосконалення навичок на рівні речення на основі яких активізується така комунікативна функція як інформування про зміст креслення:

Вправа: некомунікативна, умовно-комунікативна, частково керована, індивідуальна, парна, з опорою, усно-письмова, аудиторна.

Мета: актуалізувати лексико-граматичні знання на рівні речення (ЛО понятійно-категоріального апарату ЕРБП, граматичні структури – форма однини ЛО).

Інструкція: Listen to the lecturer. Match the words with their correct transcriptions and translations. You are a civil-engineer- trainee and you have to say what the plot plan includes. Work in pairs.

Ex. The plot plan of the construction project two family residence includes such items as:.....

Вправа: некомунікативна, частково керована, індивідуальна, парна, з опорою, усна, аудиторна.

Мета: формування та удосконалення лексичних навичок вживання ЛО та паралінгвістичних навичок використання паралінгвістичних засобів.

Інструкція: Draw those symbols which correspond to customer's demands to check up and say where they are shown on the following floor plan.

Sliding doors, double door interior, vented window, brick

Example. There is double interior door into the bedroom.

Після виконання вправи із комплексу для формування та удосконалення навичок на рівні понадфразової єдності активізується така функція як погоджування та заперечення твердженнями стосовно змісту загальної характеристики до ескізного робочого будівельного проекту та уточнення інформації до них.

Вправа: некомунікативна, частково керована, індивідуальна, парна, з опорою, усна, аудиторна.

Мета: формування лексико-семантичних навичок відношення типу частина-ціле у компонентах вербально-візуального комплексу.

Інструкція: Work in pairs. The lecturer is in the role of the foreman who interprets results about general characteristics of the construction project. You are an advanced trainee at the construction company who has to correct him. Listen to the lecturer. Correct the sentences in part 1 which do not represent information from the tables of general characteristics in order to choose the correct subject-matter for the tables of general characteristics of the construction project in part 2.

Part 1

1. The design load schedule includes big bottom chord dead.

2. Building characteristics represent information only about building volume.

3. Zoning chart consists of both maximum and minimum frontage.

Part 2

Design load schedule

a. Information about building restrictions b. Information about load on spaces in the house c. Information about principal use of the house.

Активізація таких функцій як пояснення та рекомендація планувальних і конструктивних рішень та опис змісту і структуру креслень здійснюється за допомогою наступної вправи із комплексу вправи для удосконалення навичок на рівні цілого ескізного робочого будівельного проекту.

Вправа: умовно-комунікативна, частково керована, індивідуальна, парна, з опорою, усна, аудиторна.

Мета: формування удосконалення лексико-граматичних навичок розуміння значення типових для ЕРБП ЛО та типових ГФ і ГС та параінгвістичних умінь розуміння креслень у читанні ЕРБП.

Work alone, then in small groups. You want to employ to work as a civil engineer. You have been assigned the probation task in order to pass a trial period at the construction company. You have to draft two floor plans on the basis of owner's demands. Work alone and draft the layouts on the basis of owner's demands at home with the help of computer engineering programs Autocard, Autodesk, 3DMax, Sketchup. Exchange layouts in pairs with groupmates. Use the following transition notes to evaluate if your groupmate's floor plan corresponds fully to the following list of criteria. Make up the presentation of your engineering concepts to these plot plans.

Owner's demands: elements of luxury (huge garage, two powdery rooms), many windows, only environmentally friendly materials, huge kitchen, single doors in the kitchen.

Найчастіше науковці наголошують на вживанні принципу інтеграції мовленнєвих видів діяльності у формуванні компонентів лінгвістичної компетенції [10, 13]. Завдяки дотриманню даного принципу закріплюється як в усній так і письмовій формі лексико-термінологічна система професійного регістру [10, с. 123]. Змістовий аспект мовленнєвого спілкування в комунікативно-когнітивному підході до навчання іноземної мови за професійним спрямуванням є пріоритетним по відношенню до мовного, тому знання актуалізуються про типові розташування компонентів креслення-розпланування, плану поверху, фасаду (прилеглих територій, ліній кімнат, дверей, вікон) та складові ескізного робочого будівельного проекту, а навички формуються лише у комунікативних контекстах, що стимулюють реальну проектну діяльність інженерів-будівельників відповідно до типових задач за освітньо-кваліфікаційною характеристикою на основі таких домінантних видів мовленнєвої діяльності як читання і говоріння із використанням письма та аудіювання саме для фахівців будівельної галузі.

Наведемо приклад вправи із комплексу вправ для формування та удосконалення навичок на рівні понадфразової єдності, яка демонструє реалізацію даного принципу. Домінантними видами мовленнєвої діяльності є говоріння, яке полягає у вживанні лексичних одиниць, які детермінують компоненти креслень та граматичних конструкцій теперішнього неозначеного часу there is / there are та. Читання полягає у змістовій ідентифікації компонентів креслень із відповідними лексичними одиницями та змісту речення відпо-

відно до їх розташування на кресленні. Говоріння – у вживанні лексичних одиниць та граматичних структур у мінімонологах. Аудіювання – у прослуховуванні речень, озвучених студентами. Письмо – у написанні складених речень.

Вправа: умовно-комунікативна, частково керована, індивідуальна, парна, з опорою, усна, аудиторна.

Мета: формування та удосконалення лексико-граматичних навичок вживання ЛО та ГС у мінімонологах.

Інструкція: Work in pairs. You want to become trainees at the construction company. You are given the probation task in order to check your knowledge of plot plan symbols. Describe what is around the family residence on the plot plan using the following substitution table. One student has to draw symbols, another describes the plot plan with it. Then change roles. Example Student 1 **Student 2** There are new **planters** in front of the house. Write down the sentences in your copybook.

1. There are.....	in front of the house
2. There are.....	at the back of the house
3. There is.....	right to the house

Перманентний супровід вправ лексико-граматичними коментарями сприяє дотриманню принципу системності у процесі формування лексичної та граматичної компетенцій як субкомпетенцій англомовної лексико-граматичної компетенції студентів будівельних спеціальностей в результаті постійної активізації таких когнітивних процесів як запам'ятовування, осмислення, узагальнення, тощо. Представимо зразки граматичних коментарів.

Remember! Use the corresponding verb with the ending s or es for the singular noun or no ending for the plural one.

Remember!

Models of questions in Present Simple

?+ do, does +S+V1.....?

? is, are +there+.....?

Висновки з даного дослідження і перспективи. Визначено та обґрунтовано реалізацію таких принципів комунікативно-когнітивного підходу як системність, функціональність та інтегративність видів мовленнєвої діяльності із домінантними читання і говоріння для студентів будівельних спеціальностей на основі прикладів із наступних комплексів вправ: 1) вправи для актуалізації знань, 2) вправи для формування та удосконалення навичок на рівні речення, 3) вправи для формування та удосконалення навичок на рівні понадфразової єдності, 4) вправи для удосконалення навичок на рівні цілого ескізного робочого будівельного проекту. Перспективою подальших наукових досліджень є представлення реалізації інших принципів комунікативно-когнітивного підходу відповідно до комплексів вправ на формування англомовної лексико-граматичної компетенції студентів різних інженерних спеціальностей.

Список літератури:

1. Бірецька Л. С. Формування англомовної лексичної компетентності майбутніх лікарів у професійно орієнтованому читанні: автореферат... канд. пед. наук, спец.: 13.00.02 – теорія і методика навчання: германські мови / Бірецька Л. С. – К.: Київський нац. лінгвіст. ун-т, 2015. – 33 с.
2. Васильєва Л. Концепція підручника з іноземної мови спрямуванням / Л. Васильєва / Теорія і практика викладання української як іноземної: Зб. наук. праць. – Вип. 2. – Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2007. – С. 222-228.
3. Гордійчук Ю. Формування лексичної компетенції студентів-економістів як складової професійного мовлення / Ю. Гордійчук, Ю. Причина // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2013. – № 5. – С. 75-83.
4. Дуброва А. Навчання англійської мови за професійним спрямуванням / А. Дуброва / Нова педагогічна думка: Зб. наук. праць. – № 2. – Рівне: РОПІПО, 2006. – С. 33-34.
5. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. – Київ: Ленвіт, 2003. – 273 с.
6. Зайченко І. А. Модель формування англомовної лексичної компетентності майбутніх металургів у процесі навчання професійно орієнтованого говоріння / І. А. Зайченко // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер.: Педагогіка та психологія. – 2014. – Вип. 23. – С. 119-128.
7. Кабардов М. К. Типы языковых и коммуникативных способностей и компетенций / М. К. Кабардов / Вопросы психологии: Сб. науч. трудов. – № 1. – Москва: Школа-Пресс, 1996. – С. 34-46.
8. Каменська І. Б. Формування англомовної лінгвістичної компетенції в усному мовленні майбутніх менеджерів.: дис...канд. пед. наук: 13.00.02 / Каменська Ірина Борисівна; Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – захист 13.11.2010. – Ялта, 2010. – 236 с.
9. Карпова Л. І. Формирование коммуникативной грамматической компетенции в неязыковом вузе.: дис...канд. пед. наук: 13.00.02 / Карпова Людмила Ивановна; Волгоградский государственый университет. – Волгоград, 2005. – 260 с.
10. Конопляник Л. М. Комунікативно-когнітивний підхід до навчання іноземної мови професійного спрямування студентів- фізиків [Електронний ресурс] / Л. М. Конопляник – Текст. дані. – Режим доступа: er.nau.edu.ua:8080/bitstream/NAU/.../Конопляник_Черкаси_2013.pdf (дата звернення 16.07.2015). – Заголовок з екрана.
11. Моруга К. О. Особливості розвитку іншомовної лінгвістичної компетенції студентів економічних спеціальностей в контексті студентоцентризму / К. О. Моруга, Л. В. Лимар // Студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти в економічному університеті: зб. матеріалів Всеукр. наук.-метод. конф., Київ, 2–3 березня 2016 р. – Київ: КНЕУ, 2016. – С. 234–235.
12. Пастухова С. Е. Методика развития профессионального тезауруса у студентов технических вузов на основе рецептивных видов речевой деятельности / С. Е. Пастухова // Освіта та педагогічні науки. – 2012. – № 2. – С. 48-54.
13. Рубцова М. Комунікативно-когнітивний підхід до навчання лексики на заняттях з усного мовлення / М. Рубцова // Науковий вісник Мелітопельського державного педагогічного університету. –2015. – № 1 (14). – С. 150-154.

14. Терещук В. Г. Методика формування англомовної лексичної компетенції майбутніх фахівців безпеки життєдіяльності в умовах віртуального навчального середовища: дис. ... кандидата пед. наук:13.00.02 / Терещук Віта Григорівна. – Т., 2013. – 235 с.
15. Peterson P. W. ESP in practice / P. W. Peterson – W.: Bureau of educational and cultural affairs, 1986. – 183 p.

Кузло Н.Н.
Национальный университет водного хозяйства и природопользования

К ВОПРОСУ ОБ ОСОБЕННОСТЯХ ФОРМИРОВАНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ЛЕКСИКО-ГРАММАТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ СТРОИТЕЛЬНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ В РАМКАХ КОММУНИКАТИВНО-КОГНИТИВНОГО ПОДХОДА

Аннотация
Исследована реализация отдельных принципов коммуникативно-когнитивного подхода на основе комплексов упражнений на формирование англоязычной лексико-грамматической компетенции студентов строительных специальностей на материале аутентичного эскизного рабочего строительного проекта.
Ключевые слова: лексико-грамматическая компетенция, коммуникативно-когнитивный подход, знания, навык, умение.

Kuzlo N.M.
Water Management and Environmental Engineering

TO THE ISSUE OF PECULIARITIES OF THE ENGLISH LANGUAGE LEXICO-GRAMMATICAL COMPETENCE FORMATION OF CIVIL ENGINEERING STUDENTS IN THE FRAMEWORK OF COMMUNICATIVE-COGNITIVE APPROACH

Summary
The realization of separate principles of communicative-cognitive approach on the basis of complexes for the English language lexico-grammatical competence formation of civil engineering students on the materials of the authentic sketch construction project has been investigated.
Keywords: lexico-grammatical competence, communicative-cognitive approach, knowledge, skills.